

**Львівський національний університет імені Івана Франка
Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський
обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»**

**Завдання III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови і літератури 2023–2024 н. р.**

10 КЛАС

2024

А. УКРАЇНСЬКА МОВА (40 балів)

I. Доведіть, що добре знаєте український правопис (орфографію та пунктуацію): 8 балів.

1) Випишіть слова у 2 колонки: а) у котрих спрощення відбувається лише у вимові; б) у котрих – у вимові й на письмі (5 балів).

1. Студен...ський. 2. Аген...ство. 3. Блис...нути. 4. Бриз...нути. 5. Виїз...ний. 6. Зап'яс...ний.
 7. Корис...ливий. 8. Контрас...ний. 9. Мас...ний. 10. Облас...ний. 11. Тиж...невий.
 12. Турис...ський. 13. Шіс...надцять. 14. Балас...ний. 15. Пристрас...ний. 16. Ненавис...ний.
 17. Капос...ний. 18. Перс...ня. 19. Гіган...ський. 20. Об'їз...ний.

Проставте лише цифри в лівій і правій колонках.

Спрощення відбувається лише у вимові	Спрощення відбувається у вимові й на письмі

2) Розставте розділові знаки (3 бали).

На мою думку тут лежить глибока психологічна проблема якої коріння сягає малодосліджених досі тайників зв'язку людської психіки з тими нібито конвенціональними а проте так дивно органічними системами звуків що називаємо рідною мовою (І. Франко).

II. Продемонструймо кмітливість і належну обізнаність.

1) Поясніть значення запозичених слів (8 балів).

спікер	
паритет	
компенсація	
конвенція	
брокер	
апелювати	
координувати	
цейтнот	

2) Установіть відповідність між прикладами та джерелами української фразеології (4 бали). Відповідь запишіть нижче.

Джерела	Приклади
1. Біблія	А Кинув якір, передавати естафету
2. Антична міфологія	Б Вигнання з раю, терновий вінок

3. Історія	В Наталка і Петро, Ромео і Джульєтта
4. Усна народна творчість	Г Викинути ідола в Дніпро, іду на ви
5. Народний побут	Д Хатка на курячих ніжках
6. Спостереження за природою	Е Ахіллесова п'ята, вогонь Прометея
7. Художня література	Є Зализувати рани, всихати при корені
8. Мовлення представників різних професій	Ж Каламутити воду в криниці, передати куті меду

1 – ; 2 – ; 3 – ; 4 – ; 5 – ; 6 – ; 7 – ; 8 – .

3) З'ясуйте значення слів *громадський* і *громадянський* та поєднайте їх зі словами: *активіст, лірика, власність, організація, гідність, осуд, доручення; позиція, війна, права*. Складіть по одному реченню з наведеними паронімами (5 балів).

III. Чи добре знаєте граматику?

1) Від поданих дієслів утворіть форми другої особи однини і третьої особи множини. Вкажіть дієвідміну дієслів (8 балів).

<i>слово</i>	<i>форма 2 ос. одн.</i>	<i>форма 3 ос. мн.</i>	<i>дієвідміна</i>
боротися			
сміятися			
розповісти			
молотити			
молоти			
колоти			
кроїти			
віддати			

2) Запишіть цифри словами в тій формі, якої вимагає контекст (4 бали).

Виступив перед 112 (депутат); з 233 (учень), зустрівся з 67 (боєць); бракує 45 (гривня).

**3) Встановіть відповідність між складним реченням і видом підрядного (3 бали).
Відповідь запишіть нижче.**

1. Людина живе, поки її пам'ятають	А підрядне з'ясувальне
2. Треба так жити, щоб нікому зла не чинити	Б підрядне причини
3. Куди не глянь – усюди порядок	В підрядне способу лії
4. Не ганьби, бо зганьблений будеш	Г підрядне часу
5. Треба знати, що і де сказати	Д підрядне означальне
6. Живемо в такий час, коли йде боротьба за майбутнє	Е підрядне місця

1 – ; 2 – ; 3 – ; 4 – ; 5 – ; 6 – .

Б. УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА (40 балів)

I. Дайте лаконічні відповіді на завдання (15 балів).

1) У 1863 році у Львові було опубліковано вірш Павла Чубинського «Ще не вмерла Україна». Михайло Вербицький написав музику, і твір став нашим національним гімном. А яка пісня була духовним гімном України? Назвіть авторів слів і музики. (3 бали)

2) Крім П. Куліша, М. Старицького, Б. Грінченка, І. Франка, українську поезію 1880-х років збагатили й інші талановиті митці. Одного з них називали «непривітаним співцем», «запізнілим романтиком», іншого – «співцем степу», «останнім мандрівним поетом». Назвіть ці імена. (2 бали)

3) Чому мати Івана Франка називала свого сина не Івасем, а Мироном? (3 бали)

4) Вставте пропущені ім'я та прізвище: «Палітурник [... ...]. Робота виконується чисто й охайно». (2 бали)

5) Наприкінці 1850-х років українська інтелігенція об'єдналася в «Громаду» – культурно-освітню організацію, яка сприяла розвитку народної освіти й формуванню національної свідомості. 1868 року аналогічне товариство було засноване в Галичині. А минулого року відбулося урочисте святкування 150-річного ювілею ще однієї організації, що стала неофіційною українською академією наук. Назвіть ці обидві організації. (2 бали)

6) Назвіть вірш, створений під враженням картини Рафаеля Санті. Хто його автор і в якій формі він написаний? (3 бали)

II. Виконайте завдання з теорії літератури (9 балів, по 3 бали за кожне завдання).

1) Назвіть основні ознаки реалізму.

2) Іван Карпенко-Карий назвав п'єсу «Мартин Боруля» комедією. Деякі дослідники вважають цей твір трагікомедією. Поясніть їхню думку.

3) Що таке терцина? Наведіть приклад терцини.

III. Виберіть лише 1 правильний варіант відповіді на тестові завдання (10 балів, по 1 за кожну правильну відповідь). Обведіть цей варіант кружечком.

1) «Заговорив Іов і мовив: «О коли б то зважено моє горе, і на вагу покладено все моє нещастя! Воно б напевно переважило пісок у морі, тим то й слова мої без тямі. Бо стріли Всемогутнього мене прошили, і їхню отруту мусить моя душа пити; і страхи Божі спрямувались проти мене. Чи ж скигнуть у траві осел дикий?» Ця відповідь Іова Еліфазові суголосна з концепцією твору

- А Івана Франка
- Б Панаса Мирного
- В Івана Карпенка-Карого
- Г Василя Стефаника
- Д Івана Нечуя-Левицького

2) Цим літературним героям споруджено пам'ятник у Києві. Сам твір уважався спільним для двох письменників, і перша його публікація містила обидва прізвища. З часом одного з авторів перестали згадувати. Укажіть, кого з них «забули».

- А Івана Карпенка-Карого
- Б Марка Кропивницького

- В Івана Нечуя-Левицького
Г Миколу Гоголя
Д Івана Білика

3) Установіть за малюнками хронологічну послідовність розвитку подій у повісті «Кайдашева сім'я».

- А 3, 4, 2, 1, 5, 7, 6
Б 2, 3, 5, 6, 4, 1, 7
В 3, 2, 4, 5, 1, 7, 6
Г 2, 5, 1, 3, 4, 7, 6
Д 2, 4, 3, 5, 7, 1, 6

4) У «Листах з України Наддніпрянської» цей письменник гостро полемізував із Михайлом Драгомановим, критикував проросійське прислужництво, закликав писати рідною мовою не лише художні твори, а й праці з історії, лінгвістики, природничих і точних наук. Назвіть цього Вартового на сторожі українського слова.

- А Михайло Старицький
Б Іван Франко
В Пантелеймон Куліш
Г Борис Грінченко
Д Іван Нечуй-Левицький

5) Життєве кредо Хоми, героя новели «Сойчине крило», –

- А «Життя любить того, хто за нього бореться, а нищить того, хто йому піддається»
Б «Ніколи не говори ніколи»
В «Жити для себе самого, з самим собою, самому в собі!»
Г «Чому бути, тому не минути, що має бути, те й буде»
Д «Життя прожити – не поле перейти»

6) «Сарандара, марандара, гаспида угас, василиска попер! Амінь біжитьь, амінь кричитьь, аміня доганяє!» – цю абракадабру вжив у своєму творі

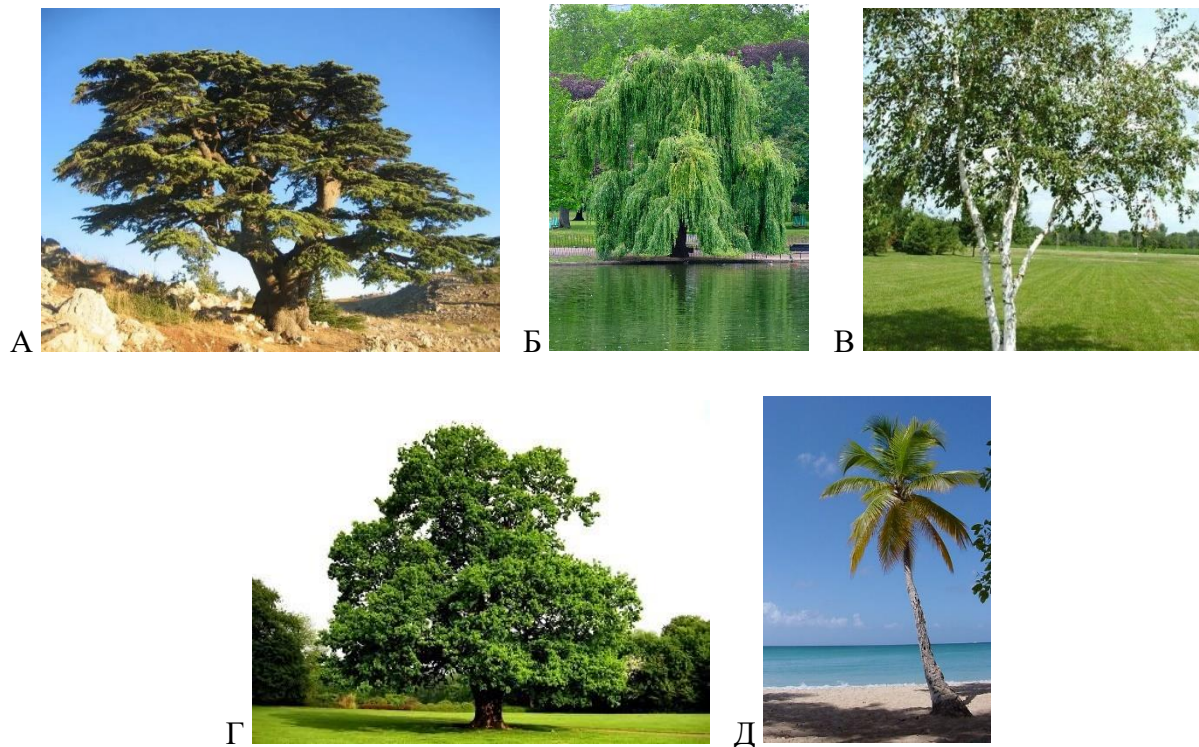
- А Іван Франко
Б Панас Мирний
В Іван Карпенко-Карий

- Г Михайло Старицький
Д Іван Нечуй-Левицький

7) «Задумався я над життям свого брата-чиновника. Непривітне воно саме по собі те сидіння з дня в день над столом, те брязкання на щотах, те поставлення усяких свіденій та відомостей, само тоді в'їдається у серце, а коли ж нема хіті того робить, коли робиш заради куска хліба, – о, яке невеселе і тяжке життя!» – **писав**

8) Пригадайте казку, яку розповідає Мойсей в однойменній поемі Івана Франка. Яке з цих дерев є зайвим?

9) Син українського письменника, співзасновник «Пласту», творець української авіації, полковник армії УНР, трагічно загинув від рук енкаведистів улітку 1941 року –

- А Юрій Тобілевич
Б Юрій Коцюбинський
В Борис Грабовський
Г Петро Франко
Д Семен Стефаник

10) Прочитайте репліки Мартина Борулі й Омелька. Вставте пропущену назву чоловічого народного одягу.

Мартин. Де коні, азіят?

Омелько. Уктали.

Мартин. Уктали?

Омелько. І чоботи, і [...] украли...

А свитку

Б кожух

В жупан

Г кобеняк

Д кунтуш

IV. Виконайте завдання на відповідність. Проставте хрестики у відповідних клітинках. Один варіант, позначений літерою, не має пари (6 балів).

1) Установіть відповідність між письменником та його висловлюванням.

1. Іван Тобілевич

А Батько «любив говорити проповіді по-українській, часто розказував про право українського народу й славу, дуже був радий, побачивши українську Євангелію Куліша і просив мене достати українську Біблію. В нього була вже українська ідея, що рідко трапляється між українськими священиками».

2. Борис Грінченко

Б «Про своє життя не подаю вам ніякої звістки, бо, думаю, не в ньому вага й сила, а в тих працях, що до сього появилися у світ, або ще коли появляться»

3. Панас Рудченко

В «Коли француз, німець, поляк і інші відомі всьому світу, ми, мов яке дике плем'я, забуте і затерте, починаємо піднімати голову і лізти на гору, щоб звітлія і нас побачили. А ті, що раніш вилізли і зайняли свої місця в світовій комедії, не пускають нас, бо бояться, що ми зіпсуємо мізансцену!..»

4. Іван Левицький

Г «...Я русин і походжу, правдоподібно, від зукраїнізованих німецьких колоністів, що мій батько був звичайний селянин і робив панщину – не якомусь дідичеві, а цісарсько-королівській камері, не вмів ані читати, ані писати, та, незважаючи на те, був світлою людиною і віддав мене, слабовиту і до селянської праці нездатну дитину, до школи»

Д «...Ми бачимо таку річ: завсігди діти, що вчать своєю рідною мовою, розумніші, більше в їх хисту й думкою вони моторніші, ніж ті, кому затуркують голову мовою чужою. Із чужомовної науки дитина дуже часто стає якоюсь недотепною»

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

2) Установіть відповідність між псевдонімом та справжнім ім'ям письменника.

1. Журба

А Леонід Глібов

2. Василь Чайченко

Б Борис Грінченко

3. Сивенький

В Іван Франко

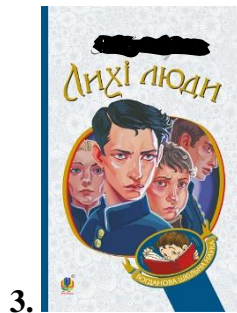
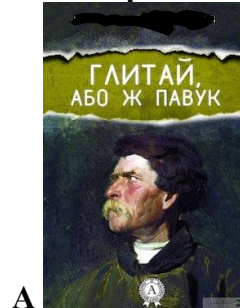
4. Дідусь Кенир

Г Павло Грабовський

Д Володимир Самійленко

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

3) Установіть відповідність між творами одного автора.

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

